

15.03.2024

POL-2024-36562

Poliisihallituksen lausunto asiassa: ehdotus ulkomaalaislain nojalla poliisin rekisteriin tallennettujen ulkomaalaisten biometrinen tietojen luovuttamiseksi palauttamista ja maahantulokieltoa koskeviin SIS-kuulutuksiin

Sisäministeriö on toimittanut poliisihallitukselle lausuntopyynnön, jossa on pyydetty vastauksia alla otsikoituihin kysymyksiin. Poliisihallitus lausuu näkemyksensä seuraavaa:

1.1 Miten poliisin rekisteriin tallennettujen biometrinen tietojen liittäminen palauttamista tai maahantulokieltoa koskevaan kuulutukseen tulisi toteuttaa?

Nykyisen käytännön mukaisesti Keskusrikospoliisin Viestiliikennekeskus tallentaa maahantulokielto- ja palauttamista koskeville kuulutuksille rikosperusteisesti tallennetut biometriset tiedot. Käytäntö on seurausta komission suosituksesta, joka annettiin Suomea koskevan Schengen-arvioinnin yhteydessä, jotta kyseisillä kuulutuksilla olisi edes jotain biometriikkaa tallennettuna. Tekniset järjestelyt eivät tällä hetkellä mahdollista Migrin pääsyä rikosperusteisesti tallennetuille biometrisille tiedoille vaikka Migrin tulisi vastuuviranomaisen kyetä ne tallentamaan maahantulokielto- ja palauttamista koskeville kuulutuksille. Edelleen UMA-järjestelmää tulisi kehittää siten, että kyseisiä kuulutuksia koskevat lisätietolomakkeet voitaisiin vastaanottaa UMA:ssa.

Turvapaikka-asioita, karkotuspäätöksiä ja joitakin käännytyspäätöksiä koskevat palautuspäätökset kuuluvat Migrin vastuulle. Poliisihallituksen ja Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan Migrin tulisi toimivaltaisena viranomaisena vastata palautuspäätös- ja maahantulokielto- ja palauttamista koskeville kuulutuksille. Poliisihallitus korostaa tässä yhteydessä myös hallitusohjelman kirjausta siitä, että *selvitetään ja siirretään pois poliisilta sellaiset poliisin tehtävät tai tehtäväalueet, joiden ei ole tarpeen kuulua poliisille.*

Tekninen toteutus edellyttäisi tällöin Migrin hallinnoimaan UMA-järjestelmään tehtäviä muutoksia.

Poliisihallitus kiinnittää lisäksi huomioita siihen, että Suomea koskevan Schengen-arvioinnin yhteydessä yksi SIS-järjestelmää koskeva *non-compliant* -löydös edellyttää, että loppukäyttäjällä tulee olla biometriset tiedot saatavilla.

EU-sääntelyn kehitys EU-tietojärjestelmien yhteentoimivuuden, tulevan Eurodac-asetuksen päivitystyön ja tiedonvaihto-direktiivin myötä vaikuttavat sekä tämän hetkiseen täytäntöönpanovalmisteluun että tulevaan kehitykseen siten, että tällä hetkellä teknisesti yksinkertaisimmat ratkaisut eivät ole välttämättä enää jatkossa toimivia tai sovellettavissa.

Biometriatietoja rekisteröidään ulkomaalaisilta myös oleskeluhakemuksia ja oleskelulupakorttia varten, jonka lisäksi valokuvia tallennetaan UMA:an. Voisiko siis tältä pohjalta yksi vaihtoehtoinen ratkaisu biometristen tietojen tallentamiselle SIS-kuulutuksille jatkossa olla hyödyntää näitä biometrisia tietoja jotka Migrillä on käytettävissä omassa rekisterissään.

1.2 Millä aikataululla mahdolliset tietojärjestelmämuutokset voitaisiin toteuttaa?

Poliisihallitus ei pysty arvioimaan UMA:an tarvittavien ratkaisujen aikataulua.

1.3 Millaisia kustannuksia mahdollisista muutoksista aiheutuisi poliisille?

UMA ei ole poliisihallituksen kehitysvastuulla, mutta järjestelmään edellytettävillä muutoksilla on suoria kustannusvaikutuksia myös poliisille (Tunto, UMA-Advania välinen turvaväylä). Kustannusvaikutusten kokoluokkaa ei voida arvioida yksipuolisesti tässä yhteydessä poliisihallituksen toimesta. Selvää on, että hallituksen esityksellä ehdotettavilla muutoksilla tulisi olemaan taloudellisia vaikutuksia jotka kohdistuvat viranomaisten tietojärjestelmien kehittämiseen.

Mikäli poliisi joutuisi tallentamaan kuulutukset olisi sillä merkittävä vaikutus SIRENEn työmääriin eikä se toisi mitään operatiivista lisäarvoa suhteessa siihen, että Migri vastaisi biometristen tietojen tallentamisesta. Mainittuja palautus ja maahantulokieltokuulutuksia on voimassa lähes 3000 ja kaikkia muita henkilökuulutuksia (Art. 26, 32, 34 ja 36) yhteensä 655. Myös vuosittain laadittavien palautus- ja maahantulokieltokuulutusten määrät ovat samoissa. Työmäärä lisääntyisi siis huomattavasti kuulutuksilla, mihin tulisi tarkistaa löytyykö tunnisteita ylipäättään ja jos näin, niin lisätä biometriatiedot erikseen.

Nykyisin poliisin käytössä oleva Advania-prosessi on hidas ja edellyttää biometristen tietojen liittämistä RETUsta manuaalisesti. Tämä ei tule olemaan mahdollista enää siinä vaiheessa, kun lakimuutokset astuvat voimaan, koska tehtävien kuulutusten määrä moninkertaistuu ja biometriset tiedot joudutaan hakemaan manuaalisesti erilliseltä verkkolevyltä. Prosessien automatisointi voidaan nähdä yleisenä edellytyksenä muutoinkin, huomioiden lukuisat tiedonvaihtojärjestelmiin liittyvät hankkeet joissa biometria on keskeisessä roolissa.

1.4 Muuta

Hallituksen esityksessä eduskunnalle SIS-järjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 35/2021 vp) ei ehdotettu biometristen tietojen luovuttamista SIS- järjestelmään tallennettaviin kuulutuksiin, koska sen katsottiin valmistelussa rikkovan tietosuojasääntelyyn ja perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen käytäntöön perustuvaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta. SIS-palauttamisasetuksen 4 artiklan sekä SIS-rajatarkastusasetuksen ja SIS-poliisiyhteistyöasetuksen 20 ja 22 artiklan mukaan tiedot on tallennettava SIS järjestelmään, jos ne ovat saatavilla. Asetuksissa ei ole määritelty, mitä tietojen saatavilla oleminen tarkoittaa tässä yhteydessä. Kansallisissa henkilötietolaeissa on asetettu kuulutusten tallentamisen kannalta merkityksellisiä rajoituksia erityisesti biometrisiin tietoihin kuuluvien tietojen käsittelylle ja luovuttamiselle. Esityksen valmistelussa katsottiin, etteivät kansallisesti kerätyt biometriset tiedot olleet saatavilla SIS-asetusten tarkoittamalla tavalla.

Nyt käsillä olevalla hallituksen esityksellä tullaan ehdottamaan lakiin muutosta, joka suurimmilta osin kumoaa aiemmin voimaan saatetut SIS-täytäntöönpanon biometriikkaa koskevat rajaukset palautus- ja MTK -kuulutusten osalta. Avoimeksi kysymykseksi jää näin ollen edelleen, samoin perustein, saatavilla olevien biometristen tietojen hyödyntäminen myös rikosperusteisiin kuulutuksiin ns. EaW listarikostilanteissa. Poliisihallitus pitää tärkeänä, että tämä myös tämä epäkohta huomioitaisiin.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Tony Everhall

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 15.03.2024 klo 09:44. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.